

JEDNA TROGIRSKA MINIJATURA XV STOLEĆA

BRANKA PECARSKI

U kaptolskoj biblioteci Trogira čuva se matrikula bratovštine sv. Duha. Bratovština je bila najstarija i ujedno najuglednija u Trogiru. Prvi put se spominje 1348. godine.¹⁾ Od njenog prvog pominjanja do nastajanja matrikule prošlo je osamdeset godina. Matrikula je napisana, kako se to vidi iz teksta, 1428. godine. Veličina knjige je 22×29 cm, foliji su od pergamenta i hartije. Uvez je moderan, bez ikakve umetničke vrednosti.

Prvi list »recto« je prazan. Na listu 1vo i 2ro nalaze se dvije minijature, veličine 18×24 i 17×18 cm., koje čine celinu, bratimi sa županom kleče pred sv. Trojicom. Minijatura na fol 2ro je kraća od prvog dela, jer ispod nje počinje tekst pravila pisan lepom poluhumanistikom na italijanskom jeziku.²⁾ Posle fol. 3vo, gdje se svršavaju pravila, ostao je jedan list prazan, pa iza njega na fol. 5ro počinju da se nižu, ispisana dekorativnim crvenim gotičkim slovima, imena članova bratovštine. Uz neka stoji očevo ime, uz neka, kao npr. slikara Blaža, zanimanje. Imena sežu do fol. 8. Dalje upisivanje je vršeno kasnije, nekaligrafski, od raznih pisara. Posle nekoliko listova ispunjenih znatno kasnijim zapisima, nastalim na praznim mestima ostavljenim za imena novih članova, i izveštajima sa godišnjih skupština, nalazi se, ispisan humanističkim kursivom, izveštaj kancelara Gasparina iz Venecije od 6. marta 1429. godine, gde se kaže da je to druga godina postojanja matrikule. Da je matrikula zaista nastala 1428. god. vidi se donekle i iz oštećenog teksta ispod minijature. Taj tekst i minijatura nastali su u isto vreme, a tada, ili najkasnije sledeće godine, sudeći po dekorativnim slovima kojih posle nema i po mestu u knjizi, upisana su imena tadanjih bratima. Iza teksta iz 1429. godine nižu se redom izveštaji o godišnjim izborima župana bratovština. Među njima se u 1436. godini spominje slikar Blaž kao »magister Blasius civis Tragurii« i »magister Blasius pictor de Tragurio castaldus dicte fratralie«, a 1440, 1441.

¹⁾ A. Belas, Braščina sv. Duha u Trogiru, Jadranski dnevnik, 6. VIII. 1938.

²⁾ Venecija je uvela 1426 godine u Dalmaciji italijanski jezik kao službeni uz latinski.

i 1442. god. slikar je pomenut kao »Blaxius pictor de Tragurio, officialis«.

Izveštaji i zapisi nisu ispisani uvek hronološkim redom, naročito u poslednjim decenijama XV veka i kasnije, već se pisalo gde je bilo ostavljeno prazno mesto. Unesenim u matrikulu prve godine njenog postojanja mogu se smatrati minijature na fol. 1 i 2, tekst pravila matrikule, imena tadanjih bratima i, naravno, datirani zapis kancelara Gasparina.

Tekst matrikule svakako ima lepu istorijsku vrednost za sam Trogir, a doprinosi i razjašnjenju društvenih prilika u Dalmaciji tih vremena. Za istoriju dalmatinske umetnosti međutim, zanimljiva je minijatura matrikule. Iako je već delimično reprodukovana,³⁾ do sada joj nije obraćana veća pažnja. Čini se da bi analiza njenih stilskih i slikarskih osobina mogla bar donekle da doprinese daljem rasvetljavanju problematike jednog dela dalmatinskog slikarstva prve polovine XV veka.⁴⁾

Iako rađena na dva folija, minijature čine celinu. Na desnoj strani je pretstava sv. Trojice u formi tzv. »Gnadenstuhla⁵⁾ i to najstarijeg tipa, koji se pojavljuje u XII v., a u Dalmaciji se slika, na minijaturama, i u XVI veku.⁶⁾ Na zlatnoj kasetiranoj i utisnutim zvezdicama ornamentisanoj površini, slikan je presto na kome sedi Bog otac i pridržava rukama raspeće sa Hristom. Između njih je sv. Duh, kao golub. Ista pozadina je na levoj strani, gde su predstavljeni bratimi koji kleče i nose zastavu sa simbolom sv. Marka, a ispred njih kleči župan. Pejzaž je označen zelenim, tamnim i svetlim biljkama. Obe minijature su uokvirene crnim, a istom bojom su oivičine oreole, zastava i naglašena je arhitektura prestola.

Od zaokrugljene grupe bratima obučenih u belo, sa malim akcentima crvenog (krstovi i trake na odelima) odvajaju se župan

³⁾ Lj. Karaman, Pregled umjetnosti u Dalmaciji, Zagreb, 1952, sl. 168.

⁴⁾ O problemima dalmatinskog slikarstva prve polovine XV veka: Lj. Karaman, Notes sur l'art byzantin et les Slaves catholiques de Dalmatie, Recueil Uspenskij, II, Paris, 1932; isti, Domaći slikari u Dalmaciji, Spremnost 3, Zagreb 1942; K. Prijatelj, Prilozi slikarstvu XV-XVII st. u Dubrovniku, Historijski zbornik, Zagreb 1951; Isti, Prilog poznavanju zadarskog i šibenskog slikarstva, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 8, Split, 1954; Isti, Prilog trogirskom slikarstvu XV st., Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 9, Split, 1955; Lj. Karaman - K. Prijatelj, O mjesnim grupama dalmatinske slikarske škole u XV st., Prilozi... 9, Split, 1955; K. Prijatelj - C. Fisković, Dva doprinosa o umjetninama Splitske galerije, Split, 1956; V. Đurić, Slikar Blaž Jurjev, Prilozi... 10, Split, 1956; K. Prijatelj, Problem opusa Blaža Jurjevog Trogirana, Radovi Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 1960; Lj. Karaman, Razgovori o nekim problemima domaće historije, arheologije i historije umjetnosti (9), Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku VI-VII, Dubrovnik, 1957-59.

⁵⁾ W. Molsdorf, Christliche Symbolik der Mittelalterlichen Kunst, Leipzig, 1926, 4.

⁶⁾ D. Medaković. Jedno zanimljivo mesto u biografiji despota Stefana Lazarevića, Zbornik Matice srpske, Novi Sad, 1956, 302-303.

u tamnoplavom odelu. Lica bratima su izdiferencirana, a naročito individualno i brižljivo je obrađeno lice župana. Inkarnat je ružičasto-oker, sa smeđim senkama. Inače dobro komponovanu i povezanu grupu još više povezuje i zaokrugljuje zelen pojas pejzaža.

I presto na drugoj strani minijature igra ulogu u određivanju prostora. Razvijen je sa obe strane i daje prostornu dubinu. Figura Boga oca obučena je u plavo. Senke i inkarnati su isti kao kod bratima. Kosa i brada slikani su belim. Svetlokosi Hristos ima beličastu providnu perizomu, a inkarnat mu je sivo-maslinast, sa smeđim senkama. Krv je predstavljena diskretno.

Nekoliko karakterističnih osobina odmah se lako uoče na ovoj minijaturi. Figure su, izuzev donekle Hrista, široke — Bog otac je i monumentalno postavljen — i znatno kraće nego što se to sreće na izvesnom broju dalmatinskih savremenih slika. Glave su četvrtaste, kratkih vratova, kratkih i dosta širokih noseva. Draperije su slikane u širokim naborima bez potenciranog linearizma, koji nije preteran ni u prozirnim ili lakim draperijama. Siguran crtež i pokreti, postavljanje figure u prostor i slikarski postupak — minuciozna a ipak laka obrada lica, kose i brada, zatim izvanredna obrada draperije gde se senke nekad daju samo nijansiranjem, a na belom obogaćuju sivim i okerom — pokazuju ruku slikara visokih kvaliteta. Ovde minijatura i nije to u pravom smislu reći; ona je prava slika samo data u smanjenom formatu.

Minijatura matrikule stilski svakako spada u opšte okvire gotskog slikarstva prve polovine XV veka. Sva obrada figura u suštini je gotska, naročito obrada lica sa naboranim čelima, obrada ruku sa tankim prstima, — u velikoj meri i draperije, — a gotski su detalji i pretstave pejzaža i zlatna ornamentirana pozadina. Pitanje je međutim kome umetničkom krugu je pripadao njen slikar, koliko se njegov rad može vezati za bilo koju određenu grupu do sada poznatih dalmatinskih slika i uopšte, može li se njegoa umetnička ličnost bliže odrediti.

Sa ovim pitanjima počinju i prve teškoće. Čini se po svemu da uzore i veze ove minijature treba tražiti u Mletačkoj gotici sa kraja Trecenta i prvih decenija Quattrocenta. Stil minijature je dosta blizak stilu jednog mletačkog majstora tih vremena: Nikole di Pietro.⁷⁾ Postoje sličnosti u postavci širokih, malo zaobljenih figura, u obradi kose, u širokim nosevima, kratkim i širokim vratovima, pa i u obradi draperija. Perspektiva slikane arhitekture na minijaturi i njen značaj za određivanje prostora, takođe su slični rešenjima na delima mletačkog slikara. Vrlo velike sličnosti se mogu uočiti između Hrista sa trogirске minijature i raspetog Hrista Nikole di Pietro u S. Agostino u Verruchio⁸⁾ — u načinu slikanja

⁷⁾ R. Pallucchini, Nuove proposte per Niccolò di Pietro, *Arte veneta* X, 1956, 37-55.

⁸⁾ *Ibid.*, Sl. 35.

kose i glave bez trnove krune, bez mnogo patetike u stavu i izrazu lica, ravnog tela i tankih ruku.

Kad se uzme u obzir da su postojale veze Dalmacije i Mletaka u slikarstvu, i da je nekoliko naših majstora učilo u Mlecima, a nekoliko mletačkih slikara radilo u Dalmaciji, ili za naše ljude, sasvim je prirodna ova veza sa mletačkim slikarom koji je radio i za jednog Zadrana — Vučinu Belgarzona⁹⁾ — Bogorodicu sa detetom koja se danas čuva u Gallerie dell'Academia u Veneciji. Jasno je da su dela Nikole di Pietro nailazila na dopadanje kod naših ljudi kada je dobijao narudžbine i sasvim je moguće da su neki domaći slikari, koji su sticali znanje u Mlecima, želeli da se ugledaju na poznatog i traženog majstora. Trogirska minijatura se vezuje za ranije radove Nikole di Pietro iz poslednje decenije XIV i prve decenije XV veka. Ina dosta razloga zbog kojih bi se ova minijatura mogla pripisati domaćem majstoru pre nego nekom poznatom ili nepoznatom mletačkom umetniku. Između njih se odmah mogu izdvojiti dva: Prvi, što u slikarstvu Dalmacije tih vremena ima radova koji se više ili manje mogu vezati za trogirsku minijaturu. Drugi izvire iz tekstova matrikule.

Tekstovi matrikule potvrđuju podatke iz ranije poznatih dokumenata¹⁰⁾ o slikaru Blažu Jurjevu kao bratimu, kasnije i županu bratovštine sv. Duha u Trogiru, u periodu od 1436. do 1442. godine i o njegovom boravku u tom gradu. Takođe se zna da je pre toga, od 1431. god., bio na Korčuli i tamo razvio svoju delatnost, primao učenike i imao radionicu.¹¹⁾ Smatralo se da je pre boravka na Korčuli, a posle 1427. godine, bio u Trogiru. Spomen njegovog imena u spisku imena bratima iz 1428—29. godine to sasvim potvrđuje. I ranije je bilo jasno iz spisa Malog i Velikog veća u Dubrovniku da je, posle šestogodišnjeg boravka u tom gradu, 1426. godine Blaž, nezadovoljan visinom plate koja inače nije bila mala, išao u Trogir na tri meseca »pro suis agibilibus«¹²⁾ — očigledno da pregovara o uslovima rada i zarade, a već iduće godine je napustio Dubrovnik.¹³⁾ Odatle je, kako se iz matrikule vidi, stigao u Trogir. Već u Dubrovniku je bio cenjen slikar, što se vidi iz postepenog povećanja njegove plate, koja se od trideset povećala na šezdeset perpera u toku sedam godina, a bio je predlog da mu se da čak i osamdeset.¹⁴⁾ Trogirani su i od ranije poznavali njegov rad.¹⁵⁾ Bilo je prirodno da najuglednija bratovština Trogira, koja se

⁹⁾ Ibid., 42; C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori, Split, 1959, 93.

¹⁰⁾ C. Fisković, Drvena gotička skulptura u Trogiru, Rad Akademije znanosti i umjetnosti knj. 275, um. raz. 5, Zagreb, 1941, nap. 28-31.

¹¹⁾ Ibid, Nap. 32.

¹²⁾ J. Tadić, Građa o dubrovačkoj slikarskoj školi, Beograd, 1952, I, doc. 172-3.

¹³⁾ Tadić o. c., 166.

¹⁴⁾ Ibid., 150, 151, 154, 167, 169, 170.

¹⁵⁾ C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori, nap. 546.

suprotstavljala volji plemića, čiji je župan bio ličnost u gradu posle kneza i biskupa,¹⁶⁾ želi da ima na početku svoje dugo čekane matrikule reprezentativnu sliku koja će pokazati njen ugled i da tu sliku naruči kod najboljeg slikara, a to je mogao biti Blaž, i sam bratim te bratovštine. U prilog ovih zaključivanja, koja se čine sasvim moguća, govore i visoki slikarski kvaliteti minijature, a prilično i individualizirana lica bratima i župana, koja sasvim liče na portrete — naročito župan — koje je radio savremenik koji je dobro poznao modele. Pokazano je da trogirski minijatura ima jake sličnosti sa delima mletačkog majstora Nikole di Pietro. Već je ranije postojala pretpostavka da je Blaž učio u Veneciji, ili tamo bar gledao dela venecijanskih slikara.¹⁷⁾ Ova minijatura bi bila potvrda za to. Ostaje da se odredi najvažnije: koliko se ova minijatura stilski može vezati uz radove Blaža Jurjevog, ili bar one koji mu se pripisuju. Ukoliko je minijatura zaista Blaževu delo, onda bi to bilo najstarije delo među onima koja su mu do sada atribuirana.

Postoje dve, stilski različite grupe slika, koje se, svaka zasebno smatraju od strane jedne ili druge grupe istoričara umetnosti, kao Blažev opus, ili, neke od njih, kao delo njegove radionice ili učenika. Sve te slike datirane su u prvu polovinu XV veka. Dela prve, brojnije grupe, počela su se vezivati uz Blaža pre dve decenije.¹⁸⁾ Tu su do sada ubrojani poliptih iz kapele sv. Jere u trogirskoj katedrali, slika Bogorodice u ružičnjaku iz sakristije iste katedrale, dva poliptiha iz Korčule (jedan iz katedrale i drugi iz Svih Svetih, sada u Opatskom muzeju u Korčuli), poliptih iz crkve sv. Ante u Sibeniku i dve dubrovačke ikone Bogorodice s detetom — jedna iz crkve sv. Đurđa na Boninovu, druga sada u splitskoj Galeriji umjetnina.¹⁹⁾ Iako je očigledno da sve nisu delo istog slikara i da su različitih kvaliteta, one svakako pripadaju istom umetničkom krugu. Sva ta dela imaju neke zajedničke karakteristike: figure su dosta izdužene i mršave, često uglaste, malo izvijene, lica su uglavnom izdužena, naročito lica mladih svetitelja, Bogorodice i anđela, glave su na dugim vratovima sa ispupčenim očima, jako gotski deformisanim. Draperije se obično lome u krutim naborima. Opšta karakteristika je izvesna nervozna elegancija u krivim, vijugavim linijama koje označavaju telo ili draperiju i težnja ka naglašenom izražavanju osećanja. Sličnosti koje bi se mogle naći između trogirski minijature i ovih nabrojanih dela, veoma su male, i što je važnije, ne jako bitne. One se uglavnom mogu pratiti u poređenju minijature i poliptiha u kapeli sv. Jere u Trogirskoj

¹⁶⁾ I. Delalle, Trogir, Vodič po njegovoj historiji, umjetnosti i životu, Split, s. d., 35.

¹⁷⁾ V. Đurić, Slikar Blaž Jurjev, Prilozi... 10, 156.

¹⁸⁾ Lj. Karaman, Domaći slikari u Dalmaciji, Spremnost 3, Zagreb 1942.

¹⁹⁾ V. Studije i rasprave Lj. Karamana i K. Prijatelja u napomeni 4.

katedrali. Slagale bi se donekle samo ove osobine: obrada inkarnata starijih svetaca sa poliptiha i figura na minijaturi oker-ružičastim, naborana čela, izvesna mekoća u draperijama, bele draperije sa oker-sivim senkama. Osnovne karakteristike u postavci minijature – široke, zaobljene, unekoliko statične figure, širokih lica, punih noseva i kratkih vratova, opšta zaobljenost kompozicija, istaknuta i širokom i niskom arhitekturom prestola, težnja ka maslinasto-smeđim senkama, pa čak i obrada kose u jednostavnim, zaobljenim potezima, odvajaju ovu minijaturu i pored manjih analogija od tendencija izraženih na poliptihu. Te iste osobine stoje još dalje od stila i duha drugih dela istog kruga.²⁰⁾

Veze minijature sa dalmatinskim slikarstvom treba dakle, potražiti i u drugoj grupi dela koja se vezuju za Blaža, tim pre što je utvrđeno da baš ta dela nose izvesne odlike preuzete iz mletačkog slikarstva kasnog Trecenta,²¹⁾ a ustanovili smo da i trogirski minijatura ima najbliže uzore u tom slikarstvu, u radu jednog umetnika istog vremena. Radi se o dve ikone Bogorodice s detetom, jednoj, zadarskoj iz 1447. godine, sigurno Blaževoj jer je potpisana i datirana, i drugoj, iz Opatске zbirke u Korčuli, koju V. Đurić povezuje sa zadarskom i pripisuje Blažu.²²⁾ Mišljenje Đurića za sada je usamljeno. Dok se neki istoričari umetnosti slažu da između te dve slike postoji vidna sličnost,²³⁾ drugi među njima nalaze niz razlika.²⁴⁾ Poređenje obe slike svakako ukazuje na očigledne sličnosti, i to baš u bitnim osobinama slike. Ne ulazeći u analizu sličnosti i razlika ovih dveju ikona, jer je cilj ovog napisa određivanje mesta i stilskih osobina trogirski minijature, pokušaćemo da uočimo sličnosti ili razlike te minijature sa obema ikonama ili jednom od njih.

U poređenju sa starijom, korčulanskom Bogorodicom, za koju se smatra da je slikana 1431. godine²⁵⁾ sličnosti se mogu uočiti. Kao što i lik Boga oca sa minijature ima sličnosti sa spomenutim mletačkim uzorom, i lik korčulanske Bogorodice ima nekih sličnosti sa ženskim likovima mletačkog slikara, širokih lica, kratkog vrata i osobenom formom nosa. Neke od tih osobina uz izvesnu zaobljenost ramena, zasvođenost figure i statičnost takođe čine vezu trogirski minijature i korčulanske ikone. U oba slučaja presto je slikan sa tendencijom proširivanja prostora. Sličan je i način slikanja draperije – plašta malog Hrista sa ikone i ogrtača Boga

²⁰⁾ Poliptih u kapeli sv. Jere u trogirskoj katedrali i slika Bogorodice u ružičnjaku u sakristiji iste crkve bitno se razlikuju u slikarskoj obradi. Na poliptihu nema izraženih preteranosti i deformacija u izduženim prstima niti tvrdog linearizma draperije kao na slici iz sakristije. Perspektiva je drukčije shvaćena, pa se razlikuju čak i tipovi glava Bogorodica.

²¹⁾ V. Đurić, o. c.

²²⁾ Ibid.

²³⁾ C. Fisković, Zadarski majstori, 97.

²⁴⁾ K. Prijatelj, Problem slikara Blaža Jurjevog, 35.

²⁵⁾ V. Đurić, o. c.

na trogirskoj minijaturi. Na oba dela ruke su obrađene bez preterivanja i deformacija u izduženosti prstiju. Čini se da su ove sličnosti važnije nego one koje bi se tražile u detaljima. Makoliko menjao detalje u svom razvoju, slikar obično zadržava naklonost ka oblim, kratkim i širokim, ili izduženim, uglastim i izvijenim formama, ka jakom izražavanju osećanja ili mirnoći, ka mirnom produbljivanju prostora ili uznemirenim linijama arhitekture i pejzaža.

Postoje prilične teškoće u poređenju starijih muških, bradatih likova sa likovima mlade Bogorodice. Na nizu dela pripisanih Blažu — npr. trogirskom poliptihu sv. Jere — osećaju se razlike između inkarnata i obrade Bogorodice i mladog sv. Mihajla s jedne strane i svetaca staraca s druge strane. Pored svega sličnosti između trogirske minijature i ikone Bogorodice iz Opatske zbirke u Korčuli izgledaju i po vezanosti za mletačke kasnotrećenteskne uzore i po osnovnim osobinama oba dela, bliže no što su sličnosti minijature i brojne grupe poliptiha i ikona pripisanih ranije Blažu. Ukoliko su i minijatura i korčulanska ikona delo istog majstora, i to Blaža, vremenska razlika između njihovog nastanka bila bi tri godine, što, uz činjenicu da je jedna ma kako dobro slikana namenjena ukrasu knjige, a druga oltarska ikona — možda deo poliptiha²⁶⁾ — objašnjava i razlike među njima.

Jedino svoje do sada poznato potpisano i datirano delo ostavio je Blaž Jurjev Zadru gde je boravio do kraja života. Zadarska Bogorodica iz 1447. godine, vremenski jako udaljena od njegovog mogućeg dela, trogirske minijature, ipak u osnovnim postavkama figure i tipova lica ima izvesne dodirne tačke sa njom i takođe pokazuje u velikoj meri osobine vezane za nešto ranije mletačko slikarstvo. Ova zadarska slika je uvek bila, i ostaje, smetnja da se sa sigurnošću dalmatinski poliptisi i slike stila trogirske Bogorodice u ružičnjaku, proglase za dela Blaža ili njegovih podražavalaca. Nalažena su mnoga rešenja u vezi sa njom, koja nisu sasvim zadovoljavala ni one koji su se za njih odlučivali. Najnovija među takvim hipotezama je ona o postojanju dva Blaža slikara u Zadru u periodu oko 1447. godine, od kojih bi jedan bio Blaž Trogiranin, a drugi autor zadarske potpisane ikone.²⁷⁾

Ova hipoteza je uglavnom osnovana na testamentu slikara Blaža Trogiranina napisanom u Zadru 28. aprila 1448. godine.²⁸⁾ U celom testamentu Blaž se nigde ne spominje izričito kao Trogiranin. Da je iz Trogira vidi se po tome što je svoja nepokretna dobra koja je imao u Trogiru ostavio bolnici sv. Duha u tom gradu i što je za izvršioce testamenta odredio Trogiranine. Iz tog testamenta vidi se da je on dosta slikao u Zadru, čak i kad je bio bolestan. Takođe se vidi da je reč o Blažu Jurjevom po ostavljanju

²⁶⁾ Ibid., 165.

²⁷⁾ Lj. Karaman, Razgovori o nekim problemima..., 60. 63.

²⁸⁾ Testament je objavio C. Fisković, Zadarski majstori..., str. 182-4.

deset zlatnih dukata Dubrovčaninu Jakovu Gučetiću kod koga je Blaž stanovao u Dubrovniku²⁹⁾ od 1425. do 1427. godine. A u testamentu je slikar spomenut samo kao »Blasius pictor civis et habitator Iadre«. Jasno je i primljeno je i pored ovakvog označavanja, da je to testament Blaža Trogirana. Po iznetoj hipotezi oznaka »de Iadra« odnosi se na rođenog Zadranina, a oznaka »civis Iadre« ne bi to značila. Blaž Jurjev se dosta različito spominje u dokumentima. Najčešće kao Blasius de Tragurio,³⁰⁾ a zatim Blasius Georgii de Tragurio,³¹⁾ Blasius de Ragusio,³²⁾ Blaxius de Tragurio,³³⁾ Blasius Georgii de Lapac,³⁴⁾ a različito i u trogirskoj matrikuli bratovštine sv. Duha — Blasius pictor u popisu bratima. Blaxius pictor de Tragurio u zapisima sa godišnjih skupština, a u zapisu iz 1436. godine kada je on izabran za župana, u istom dokumentu različito — kao »Blasius pictor civis Tragurii« i »Blasius pictor de Tragurio«. Dakle, kako je u zapisima dubrovačkog Malog veća označen kao Dubrovčanin, a to nije bio, i kako je u Trogiru zapisan u istom dokumentu kao građanin i Trogiranin, jasno je da se o tome nije mnogo vodilo računa i da je on u Zadru mogao biti spomenut u testamentu kao građanin Zadra, a na slici se potpisati kao Zadranin, tim pre što izgleda da nije bio ni rođen Trogiranin.³⁶⁾ Na osnovu oznaka »civis Iadre« i »de Iadra« ne bi se moglo zaključivati o postojanju dva Blaža.

Analizirane odlike trogirske minijature, stilski je vezuju za moguće ili sigurno Blaževe radove u Dalmaciji — zadarsku ikonu iz 1447. i korčulansku Bogorodicu s detetom iz Opatske zbirke. Ne zadržavajući se samo na tome, i ne smatrajući to ni konačnim ni presudnim za atribuiranje minijature Blažu, čini se da za ovo mišljenje im jakih osnova u samoj činjenici da je Blaž bio u Trogiru u vreme kada je matrikula nastala, da je bio poznat i cenjen, da je bio jedini slikar spomenut u prvom spisku bratima i najzad, da je došao iz Dubrovnika gde se ubrzo posle njega razvija slikarstvo koje ima iste elemente kao i njegovo, osnovano na mletačkim »vizantinizirajućim« oblicima.³⁶⁾

Razmatranje i proučavanje trogirske minijature nije konačno razrešilo pitanje određivanja Blaževog opusa. Međutim, ova minijatura svojim odvajanjem od jedne i vezivanjem za drugu grupu slika ostalih u primorskim gradovima iz tog doba, maukojoj meri to bilo, ukazuje na to da definitivnog rešenja još i ne može biti i da se i dalje mogu otkrivati veća ili manja zasada nepoznata dela

²⁹⁾ C. Fisković je ustanovio o kojim ličnostima se radi i pored oštećenog teksta testamenta.

³⁰⁾ J. Tadić, o. c. 150, 151, 164, 166, 171.

³¹⁾ C. Fisković, *Drvena gotička skulptura...*, nap. 28, 29, 31.

³²⁾ J. Tadić, o. c. 170. 172.

³³⁾ *Ibid.*, 167, 169.

³⁴⁾ *Ibid.*, 157.

³⁵⁾ J. Tadić, o. c. 157; V. Đurić, o. c. 156.

³⁶⁾ V. Đurić, o. c. 167, 168.

na osnovu kojih će se tek moći zaista odrediti udeo i značaj Blaža Jurjevog u slikarstvu Dalmacije.

UNE MINIATURE DE TROGIR DU XVÈME SIÈCLE

BRANKA PEČARSKI

Dans la bibliothèque du Chapitre de Trogir est conservé le registre de la confrérie du St. Esprit (sv. Duh), dont le texte indique qu'elle fut fondée en 1428. Le registre contient une miniature de la même époque.

La miniature est peinte sur deux feuilles. D'un côté sont représentés les membres de la confrérie, de l'autre la Sainte Trinité sous forme de trône de la Grâce. Stylistiquement, la miniature appartient au cadre commun de la peinture gothique de la première moitié du XVème siècle, mais elle est plus proche du gothique vénitien de la fin du XIVème siècle et de la première décennie du XVème siècle, surtout des oeuvres du peintre Niccolo di Pietro.

La miniature de Trogir est l'oeuvre d'un artiste du pays. A l'époque de l'établissement du registre habitait à Trogir le peintre Blaž Jurjev qui faisait lui-même partie de la Confrérie du St-Esprit et dont on suppose qu'il avait appris la peinture à Venise, ou bien qu'il y avait habité un certain temps.

En Dalmatie est resté un groupe de polyptyques et d'icônes de la première moitié du XVème siècle, que certains historiens de l'art attribuent à ce peintre et à son entourage. Suivant l'opinion de l'auteur, ces oeuvres n'ont pas de ressemblance particulière avec la miniature de Trogir. Les personnages qu'elles représentent sont étirés, maigres, contournés, ils ont des visages et cous longs, de très gros yeux, tandis que les figures de la miniature de Trogir sont arrondies, courtes, quelque peu statiques — les visages y sont larges, peints sur des cous courts. D'après ses caractéristiques, cependant, la miniature de Trogir est proche de l'icône de Zadar, seule oeuvre signée de Blaž: *la Madone et le Christ*, de 1447, sur laquelle on remarque, de même que sur la miniature, de fortes influences du XIVème siècle vénitien. Avec son style »byzantinisant«, l'icône de Zadar a embarrassé ceux qui pensaient que l'icône dalmate et le polyptyque — avec figures étirées et caractéristiques gothiques prononcées — devaient être attribués à Blaž, puis s'est fait jour la supposition qu'il existait deux peintres du nom de Blaž, un Blaž Jurjev — auteur de l'icône et du polyptyque sus-mentionnés- et un autre, auteur de la *Madone* de Zadar.

Par l'examen du testament du peintre et la comparaison avec les nombreux documents que l'on possède à son sujet, cet article démontre l'impossibilité de maintenir une telle supposition, et il semble bien que l'icône de Zadar, la *Madone* de 1447, soit l'oeuvre de Blaž Jurjev. Au même peintre a récemment été attribuée, avec raison, l'icône: *La Madone et le Christ* de la collection abbatiale de Korčula, datée de 1431. Cette icône s'inspire également de modèles vénitiens du XIVème siècle. Il existe aussi des ressemblances certaines entre cette oeuvre de Blaž et la miniature de Trogir dans la compréhension picturale de base du personnage, de l'espace et des draperies, de sorte que l'on pourrait considérer Blaž Jurjev comme l'auteur de la miniature, qui serait son oeuvre connue la plus ancienne.